

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه پیام نور تهران

دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی

گروه جغرافیا

پایان نامه جهت دریافت مدرک کارشناسی ارشد در رشته جغرافیا و برنامه ریزی شهری

عنوان:

امکان سنجی مشارکت شهروندان در مدیریت شهری ایلام

استاد راهنما:

دکتر نفیسه مرصوصی

استاد مشاور:

دکتر اسماعیل علی اکبری

نگارنده:

سجاد بازدار

اسفند ماه 1390

شماره
تاریخ
پیوست

دانشگاه پیام نور
دانشگاه پیام نور استان تهران
الهم عمل لولیک الفرج والعافیة والنسر

جمهوری اسلامی ایران
رت علوم تحقیقات و فناوری

واحد تهران غرب

تصویب نامه

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته جغرافیا و برنامه ریزی شهری

تحت عنوان:

"امکان سنجی مشارکت شهروندان در مدیریت شهری ایلام"

سجاد بازدار بشماره دانشجویی : ۸۸۰۲۷۰۶۸۶

ساعت: ۱۴-۱۳

تاریخ دفاع: ۱۳۹۰/۱۲/۱

نمره: ۱۹

درجه ارزشیابی: عالی

نمره: ۱۹

هیات داوران:

امضاء	مرتبه علمی	نام و نام خانوادگی	داوران
	استاد	سرکار خانم دکتر مرصوصی	استاد راهنما
	استاد	جناب آقای دکتر علی اکبری	استاد مشاور
	استاد	جناب آقای دکتر طالشی	استاد داور
			استاد داور

تهران، انتهای غربی اتوبان شهید
همت، بعد از دانشگاه علوم انتظامی
شهرک شهید باقری، روبروی درمانگاه

تلفن: ۴۴۷۳۱۹۰۹ - ۱۴
دورنگار: ۴۴۷۳۱۹۰۸

WWW.TPNU.AC.IR
gharb@tpnu.ac.ir

تقدیم به:

به ساحت مقدس حضرت زینب سلام الله علیها

سلام بر تو ای بانوی غریب دور از وطن

سلام بر تو ای اسیر شهر به شهر

سلام بر تحیر تو به هنگام دیدن سر برادر

و سلام بر صبر تو و سکوت تو و فریاد تو و قنوت تو

سلام بر تعبد تو

سلام بر آخرین کلام حسین با تو: "خواهرم در نماز شب فراموشم مکن"

سلام بر نماز شب نشسته ی عاشورای تو

و سلام بر روح بزرگوار تو، مسجود فرشتگان آسمان ها¹

1- متن از کتاب خدا کند تو بیایی نویسنده: سید مهدی شجاعی

تقدیر و تشکر

بر خود لازم می‌دانم، از کسانی که در مراحل مختلف تحصیلی به نحوی مرا در امر یادگیری تحقیق و تکوین پایان‌نامه یاری رسانیده‌اند تشکر و قدردانی خود را بجا آورم و مراتب سپاسگذاری ابراز نمایم.

از زحمات اساتید فرزانه ام سرکار خانم دکتر نفیسه مرصوصی استاد راهنما و جناب آقای دکتر اسماعیل علی اکبری استاد مشاور عزیزم تشکر و قدردانی کنم و وظیفه است از زحمات خانواده ام پدر و مادر عزیزم و همچنین دوستانم جناب آقای دکتر محمدشوهانی و دکتر نادرشوهانی به پاس همکاری های فراوان سپاسگزاری کنم.

چکیده:

پژوهش حاضر با هدف امکان‌سنجی مشارکت شهروندان در مدیریت شهری ایلام و براساس یافته‌ها و نتایج یک بررسی میدانی از شهروندان شهر ایلام تهیه شده است.

روش جمع‌آوری اطلاعات بر مبنای کتابخانه‌ای، اسنادی و نیز میدانی (پرسشنامه) و نوع تحقیق کاربردی-توصیفی می‌باشد و با نمونه‌گیری از روش کوکران با تعداد نمونه 350 نفر بوده است و برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از نرم‌افزار spss استفاده شده است و روشهای آماری مورد استفاده به آزمون فرضیات اقدام نموده ایم در نهایت در این پژوهش نتایج زیر بدست آمده است که 1- مدیریت شهری ایلام بستر لازم را برای مشارکت شهروندان فراهم ننموده است 2- در ارزیابی روحیه مشارکت‌پذیری و مشارکت‌جویی شهروندان ایلامی این پتانسیل موجود می‌باشد و مطالعات بدست آمده نشان می‌دهد که بیشترین میزان مشارکت شهروندان در حفظ و نگهداری فضاهای سبز و پارکها، مشارکت درتشکل‌های مردمی، و فعالیت‌های داوطلبانه و کمترین میزان مشارکت مربوط به شرکت در جلسات تصمیم‌گیری برای حل مشکلات شهری که آن هم ناشی از عدم وجود این چنین مراکز یا برنامه‌ها می‌باشد 3- هرچه میزان رضایتمندی افراد از خدمات رسانی مدیریت شهری بیشتر باشد میزان مشارکت شهروندان افزایش می‌یابد و در پایان به ارائه راهکار و پیشنهادات پرداخته‌ایم.

واژگان کلیدی: امکان‌سنجی، مشارکت شهروندان، مدیریت شهری، ایلام

فهرست مطالب

عنوان صفحه

چکیده: ح
مقدمه 1

فصل اول: کلیات تحقیق

1-1 بیان مسئله و سئوالات تحقیق 4
2-1-اهداف تحقیق 6
3-1- ضرورت و اهمیت تحقیق 7
4-1- پیشینه مطالعاتی موضوع 7
5-1- فرضیات تحقیق 9
6-1- قلمرو تحقیق 9
7-1- روش تحقیق 9
8-1- جامعه آماری و تعداد نمونه 10
9-1- روش تجزیه و تحلیل اطلاعات 11
10-1- اصطلاحات و مفاهیم کلیدی 11
11-1- موانع و محدودیت های تحقیق 13

فصل دوم: مبانی نظری تحقیق

مقدمه 15
1-2- مشارکت 15
2-2- ویژگی های مشارکت 18
3-2- اهداف مشارکت 19
4-2- طبقه بندی الگوی مشارکت 20
5-2- انواع مشارکت 21
6-2- نظریه های رایج در زمینه مشارکت شهروندی 23

29	7-2 ضرورت‌های مشارکت شهروندان در اداره امور شهرها
30	8-2 مزیت‌ها و محدودیت‌های مشارکت عمومی مردم در توسعه شهری
31	9-2 عمران شهری و مشارکت شهروندان
36	10-2 مدیریت
37	1-10-2 مدیریت شهری
38	2-10-2 انواع مدیریت شهری
40	11-2 پیشینه مشارکت شهروندی در جهان
43	12-2 مشارکت شهروندان در مدیریت شهری ایران
43	1-12-2 ایران قبل از اسلام
44	2-12-2 ایران بعد از اسلام تا انقلاب مشروطیت
45	3-12-2 نظام مشروطیت نقطه عطف در مشارکت شهروندی در مدیریت شهری
47	4-12-2 دولت پهلوی و مشارکت شهروندان در مدیریت شهر
48	5-12-2 مشارکت شهروندان در جمهوری اسلامی ایران
49	13-2 نظریه مدیریت شهری
49	1-13-2 نظریه مدیریت‌مداری شهری
51	2-13-2 نظریه رکس و مور
51	3-13-2 نظریه نیازسنجی شهری
52	14-2 تجارب سایر کشورها در مدیریت شهری
56	15-2 سیر تحول مدیریت شهری در ایران
56	1-15-2 مدیریت شهری دوره باستان
57	2-15-2 مدیریت شهر در دوران اسلامی
58	3-15-2 مدیریت شهری پس از مشروطیت
58	4-15-2 دوران دوم پهلوی
60	5-15-2 مدیریت شهری در دوران جمهوری اسلامی ایران
61	16-2 ساختار مدیریت شهری در ایران

61	1-16-2 سطح منطقه‌ای مدیریت شهری
62	2-16-2 سطوح محلی مدیریت شهری
63	17-2- سابقه شوراهای و چگونگی تأسیس شوراهای در کشور
65	1-17-2 انواع ساختار شورای شهر
68	18-2- نتیجه گیری

فصل سوم: شناخت شناسی محدوده مورد مطالعه

70	1-3- ساختار محیط طبیعی
87	2-3- مطالعات جمعیتی
90	1-2-3- تراکم کلی جمعیت در مناطق و نواحی شهر ایلام
95	4-3- ساختار اقتصاد و اشتغال شهری
99	5-3- روند توسعه و ساختار فضایی - کالبدی شهر
99	1-5-3- پیشینه تاریخی
101	2-5-3- روند توسعه فضایی و کالبدی شهر ایلام از سال 1335 تا 1385
107	6-3- عوامل مؤثر در توسعه کالبدی شهر ایلام
111	7-3- جایگاه شهر ایلام در شبکه شهری استان
123	8-3- نتیجه گیری

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده های پرسشنامه

126	مقدمه
137	خلاصه مدل
139	آلفای کرونباخ

فصل پنجم: آزمون فرضیات و نتیجه گیری

141	نتیجه گیری
144	ارائه راهکارها و پیشنهادات
148	منابع و مأخذ

فهرست جداول

صفحه	عنوان
55.....	جدول (1-2) مقایسه سیستم مدیریت شهری در ایران و کشورهای توسعه یافته.....
80.....	جدول شماره: (1-3) میانگین بارش سالیانه شهر ایلام در دوره آماری (1983-2003).....
80.....	جدول شماره: (2-3) درصد بارندگی فصول مختلف سال در شهر ایلام در دوره آماری (2003-1983).....
81.....	جدول شماره: (3-3) باد غالب و نایب غالب (درجه دوم) در شهر ایلام بر اساس دوره آماری (1984-2003).....
84.....	جدول (4-3) میانگین سالانه ساعات آفتابی (1984-2003).....
88.....	جدول شماره: (5-3) تحولات جمعیت و خانوار شهر ایلام از 1335 تا 1385.....
93.....	جدول شماره: (6-3) توزیع جمعیت و تراکم در ناحیه های شهر ایلام در سال 1388.....
96.....	جدول (7-3) سطح زیر کشت اقلام اصلی زراعت در شهرستان ایلام در سال زراعی 74-85 به هکتار.....
128.....	جدول شماره 1-4 فروانی و درصد گروه نمونه بر حسب جنسیت.....
129.....	جدول 2-4 شرکت کنندگان به نسبت گروه سنی.....
130.....	جدول شماره 3-4 فروانی و درصد گروه نمونه بر حسب شغل.....
131.....	جدول شماره 4-4 فروانی و درصد گروه نمونه بر حسب مدرک تحصیلی.....
132.....	جدول شماره 5-4 فروانی و درصد گروه نمونه بر حسب مدرک مدت سکونت در شهر.....
135.....	جدول شماره 6-4 ماتریس همبستگی بین مشارکت پذیری در مدیریت شهری و ویژگیهای فردی گروه نمونه.....

فهرست نمودارها و نقشه‌ها

صفحه

عنوان

37	نمودار شماره: (2-1) نقش عناصر مدیریت شهری
71	نقشه شماره (3-1) موقعیت شهر ایلام
76	نقشه شماره (3-2) پهنه بندی ارتفاعی و شبکه آبراه‌ها
78	نمودار شماره: (3-1) دمای شهر ایلام بر اساس دوره آماری
79	نمودار شماره: (3-2) تغییرات رطوبت شهر ایلام
83	نقشه شماره (3-3): رژیم باد استان ایلام
89	نمودار شماره: (3-3) تحولات جمعیت و خانوار شهر ایلام از 1335 تا 1385
91	نقشه شماره (3-4): نمایش مناطق شهر ایلام
94	نقشه شماره: (3-5): تراکم خالص را در سطح نواحی شهر ایلام
105	نقشه شماره (3-6): گسترش شهر ایلام تا سال 1385
106	نقشه شماره (3-7): مراحل رشد شهر ایلام
114	نقشه شماره (3-8) جایگاه شهرهای استان ایلام در شبکه شهری 1345
116	نقشه شماره (3-9) جایگاه شهرهای استان ایلام در شبکه شهری 1355
118	نقشه شماره (3-10) جایگاه شهرهای استان ایلام در شبکه شهری 1365
120	نقشه شماره (3-11) جایگاه شهرهای استان ایلام در شبکه شهری 1375
121	نقشه شماره (3-12) جایگاه شهرهای استان ایلام در شبکه شهری 1385
128	نمودار شماره 4-1 گروه نمونه بر حسب جنسیت
129	نمودار شماره 4-2 گروه نمونه به تفکیک دوره سنی
130	نمودار شماره 4-3 گروه نمونه بر حسب شغل
131	نمودار شماره 4-4 گروه نمونه بر حسب مدرک تحصیلی
132	نمودار شماره 4-5 گروه نمونه به تفکیک محل سکونت در مکان فعلی و شهر

مقدمه

شهر در حیات مدنی از سه رکن اصلی شهروند، کالبد شهر و مدیریت شهر تشکیل شده است در این میان شهروند و مدیریت شهری ماهیت فاعلی دارند و کالبد شهر ماهیتی انفعالی و انسان با توجه به خصلت اجتماعی بودنش میل به شهروندی دارد و نیازمند حیات مدنی می باشد و در این میان مدیریت شهری نیز مکلف به سازماندهی و مدیریت کالبد شهر است که به نیازهای حیاتی شهروندان پاسخگو باشد و برای حل مسائل باید از ابزاری نیرومندی مانند مشارکت شهروندان استفاده کند. در این بین مشارکت شهروندی چالش های پیش روی مدیریت شهری را تقلیل داده و رفاه و آسایش انسانی را که رکن اصلی حیات شهری می باشد را تامین می کند

مدیریت شهری کنونی نیازمند تمامی اجزا خود از قبیل حضور مؤثر و کارآمد شهروندان و مدیران و سایر اجزا در قالب و عناوین گوناگون از قبیل شوراهها و شهرداریها و شورا یاریها و دیگر سازمانها می باشد . در ایران مسائلی اقتصادی مانند تزریق درآمدهای نفتی به عنوان منبعی از درآمد های شهری، حوادث تاریخی و سیاسی از قبیل نهضت مشروطه (به عنوان نقطه عطفی در شهرنشینی) و انقلاب اسلامی (به عنوان نهضتی نو) به گونه ای بوده که شهرها دچار نوعی شهرنشینی شتابان شده و تا آنجا که رشد بر توسعه پیشی گرفته و مسائل گسترده ای در مدیریت شهرها پدید آورده است، از این رو لازم است اصلاحاتی لازم در مدیریت شهری صورت گیرد و این اصلاحات نه از گونه کالبدی، بلکه باید از نوع فرهنگی باشد یعنی مفهوم مشارکت و شهروندی و مدیریت شهری در بخش های گوناگون مدیریت شهری (شهرهای کشور) پیاده شود تا کارکرد اصلی مشارکت که عبارت است از اداره جامعه بر پایه احترام به حقوق دیگران، تعهد به حفظ نهادهای مشترکی، برابری شهروندان و غیره را پایدار سازد .

در این پایان نامه به یکی از کلیدی ترین موضوعات اصلی مشارکت شهروندان در مدیریت شهری پرداخته شده است که در پنج فصل تدوین شده است که در فصل اول کلیات و چهارچوب اصلی

پژوهش بیان گردیده در این فصل تاکید عمده به معرفی و طرح مساله ارائه سوالات تحقیق و فرضیات پرداخته است و در فصل دوم به تفصیل مبانی نظری در زمینه مفاهیم مشارکت شهروندی، شهر مدیریت شهری رامورد تجزیه و تحلیل قرار داده ایم در این فصل دیدگاهها و نظریات و تجارب کشورهای مختلف جهان و ایران در خصوص موضوعات ذکر شده بالا به عنوان اصلی ترین متغیر های پایان نامه بیان گردیده اند

در فصل سوم به شناخت شناسی محدوده مورد مطالعه پرداخته ایم. در این فصل به صورت اجمالی ویژگی های طبیعی استان و شهر ایلام بیان گردیده است. سعی کرده ایم روند تاریخی تحولات شهروباتوجه به نقش آن در نظام شبکه شهری را بیان نماییم.

در فصل چهارم برخی نتایج بدست آمده از پرسشنامه ای که در خصوص مباحث مشارکت شهروندان، مدیریت شهری و مباحث مرتبط مطرح شده را ارائه داده ایم و به آنالیز سوالات شهروندان و پاسخگویی آنان در زمینه مشارکت در مدیریت شهر پرداخته ایم

و در فصل پنجم براساس نتایج حاصل از تحلیل پرسشنامه پرداخته و به نتیجه گیری و پیشنهادات را در بحث مورد نظر پرداخته ایم .

فصل اول

کلیات تحقیق

۱-۱ بیان مسئله و سؤالات تحقیق

در گذشته قدرت سیاسی جامعه شهروندی از غلبه سیاسی حکام ناشی می‌شد اما امروزه برخلاف گذشته این قدرت سیاسی جامعه برخاسته از انتخاب و آرا مردم می‌باشد براین اساس مساله محوری زمانه جامعه ما مشارکت مردم در تعیین سرنوشت خویش است. و این الگو برای مدیریت شهری واقعی مستلزم دموکراسی و آموزش و استقلال واقعی شهروندان است. زیرا کافی نیست که فقط زبانه‌های شهروندان را جمع آوری کرده و یا اینکه چند طرح و برنامه برای شهرها اجرایی کرد بلکه باید به آنها به قدر کافی اختیار داد تا دیدگاهشان را به عنوان انسانهای موثر در اداره دنیایی که در آن زندگی می‌کند عوض کنند.

در برخی از کشورهای جهان موضوع مشارکت پدیده ای نو و تازه نیست بلکه به عنوان یک اصل در سطوح مختلف سیاست‌گذاری‌ها، برنامه‌ریزی‌ها و اجرای برنامه‌ها پذیرفته شده است و در بخش مدیریت شهری و اداری نیز از جایگاه ویژه ای برخوردار است، در شهرهای این کشورها حضور شهروندان و نقش‌آفرینی آنان در تعیین سرنوشت جامعه ی خویش یک حق مسلم و اجتناب ناپذیر تلقی شده و با برنامه‌ریزی مناسب از این فرصت، حداکثر بهره گرفته شده است و همچنین با توجه به همبستگی اثبات شده بین مشارکت شهروندی و مدیریت شهری در تجارب دیگر کشورها، لزوم بهره گیری از چنین مدلها برای بهزیست فضای شهر بهبود کیفیت زندگی شهروندی ضروری می‌نمایاند. تجربه نشان می‌دهد که مدیریت های مشارکتی سبب کاهش هزینه و وقت مدیران شهری می‌شود و چالشها و تهدیدهای فرا روی را با استفاده از اصول علمی و منطقی به فرصتهای مطلوب تبدیل کرد. این فرایند مهم در گرو برنامه‌ریزی، ساماندهی و قانونمندی همه فعالیتها در چارچوب یک نظام مشارکت جو و متکی به حضور گسترده، فعال و موثر شهروندان در تصمیم‌گیری‌هاست که تحقق آن مستلزم نگرش مثبت مدیران و اعتقاد و باورشان به امر مشارکت در مدیریت شهری است. از این رو مشارکت شهروندان به عنوان یکی از پیش‌فرض‌های مهم در مدیریت شهری برای توسعه شهری

در جوامع مختلف و از جمله کشورمان، توجه بسیاری از محققین علوم را بخود معطوف گردانیده و از چشم اندازهای متفاوت، راهکارهای گوناگون و با گزینه‌های متمایز مورد پژوهش و دقت قرار گرفته است

شهر ایلام به عنوان مرکز استان ایلام تا سال 1342 تنها شهر منطقه بوده و در گذشته بسیار دور به دلیل مصالح سیاسی حکومت وقت و لزوم ایجاد نظم در منطقه، نیز جذب و تمرکز جمعیت منطقه در یک نقطه اصلی و بطور عمده در چند نقطه شهری دیگر، باعث استان شدن و استقرار مرکزیت استان در شهر ایلام گشته است و همچنین با استقرار نهادها و ارگانها و سایر دستگاه‌های مختلف استانی، ظرفیت جمعیت پذیری شهر در رابطه با ایجاد نسبی اشتغال در زمینه‌های خدماتی و اداری توسعه یافت و در نهایت این شهر بر اثر مهاجرت درون استانی رونق نسبی یافت، مرکزیت اداری - سیاسی و نیز عملکرد خدمات رسانی به سایر نقاط استان باعث رشد کالبدی این شهر گردیده است، بطوریکه شهر ایلام به عنوان بزرگترین شهر استان چه به لحاظ جمعیتی و رشد فیزیکی چند برابر سایر شهرهای استان گشته شد و همچنین با مهاجرت از روستاها و شهرهای مرزی به علت جنگ تحمیلی و روبرو گشت تا اینکه این قبیل مسائل که خود باعث افزایش بیکاری، مسائل اجتماعی، گرانی زمین و مسکن، گسستگی بافت‌های شهری نابسامانی سیمای شهر شد و از سوی دیگر طی دهه‌های اخیر رشد شتابان در شهر ایلام موجب تحولات جمعیتی و کالبدی نامناسبی شده است. بطوریکه وسعت شهر ایلام در سال 1383 حدود 1679 هکتار بوده و در حال حاضر بیش از 1880 هکتار می‌باشد و مسایلی از این قبیل که به هیچ عنوان با تمرکز گزینی امور در دست دولت نمی‌توان آنها را مرتفع ساخت و از سوی دیگر شهروندان ایلامی به دلیل مسائل و مشکلات اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی و آگاهی نسبی از وضعیت شهر به طور کامل در فرآیند مدیریت شهر و طرح‌های توسعه شهر قرار نمی‌گیرند و یا مشارکت ندارند و بعضاً با اقداماتی از قبیل ممانعت از اجرایی شدن آنها مشکلاتی را ایجاد نموده‌اند که در این حالت مدیریت شهری در ایلام برابر گشته است با تلاش و مساعی شهرداری

در برطرف نمودن مسائل و مشکلات سطحی همچون دفع زباله، جدول‌کشی، آسفالت خیابانها که بیشتر به عنوان یک نهاد خدماتی شهر را اداره می کند در حالی که برای توسعه همه جانبه و مدیریت شهری پایدار نیازمند توجه کلیه مدیران شهری و نهادهای دولتی و غیر دولتی و بخصوص مشارکت شهروندان در طرحها و برنامه های اجرایی برای سهم شدن در سرنوشت شهر خودشان هستیم.

پایان نامه ی حاضر در صدد پاسخگویی به سئوالات زیر می باشد:

- 1- آیا مدیریت شهری ایلام بستر لازم را برای مشارکت شهروندان فراهم نموده است؟
- 2- آیا شهروندان ایلامی از روحیه مشارکت پذیری در مدیریت شهر برخوردارند؟
- 3- آیا هرچه میزان رضایتمندی شهروندان از خدمات رسانی مدیران شهری بیشتر باشد تمایل آنها به مشارکت بیشتر می شود؟

۱-۲- اهداف تحقیق

این پایان نامه دارای دو هدف اصلی و فرعی می باشد:

هدف اصلی:

با تاکید بر اهمیت موضوع و استفاده از آن به عنوان یک مسئله اساسی و مهم در جهت مدیریت شهر کارآمد و موثر شهر هدف اصلی این پایان نامه را امکان‌سنجی مشارکت شهروندان در مدیریت شهری ایلام برگزیده ایم و این هدف کلی به اهداف جزئی تر به شرح زیر قابل بررسی است.

اهداف فرعی:

- تبیین نقش مدیران شهری در افزایش مشارکت شهروندی به منظور توسعه مدیریت شهری ایلام.
- ارائه راهکارها و پیشنهادات در زمینه بهبود و افزایش میزان مشارکت شهروندان ایلامی در مدیریت شهری.

۱-۳- ضرورت و اهمیت تحقیق

از آنجایی که نقش شهروندان در تمامی امور مدیریت شهر روزبه‌روز حساس‌تر می‌شود و این حق طبیعی مداخله در تعیین سرنوشت که در جوامع امروزه به عنوان یک اصل مورد پذیرش همگان قرار گرفته است از عمده‌ترین عوامل موثر در مدیریت شهری می‌باشد که به تجربه ثابت شده است که هیچ طرحی در اجرا موفقیت کسب نخواهد کرد مگر اینکه از مشارکت شهروندان بهره‌جسته باشد و با مشارکت واقعی و عملی مردم در مدیریت و برنامه‌ریزی شهری نتایج سودمندی حاصل می‌شود با توجه به اینکه این موضوع در شهر ایلام مورد توجه قرار نگرفته است و شهروندان مشارکت زیادی در راستای توسعه شهری ندارند، بنابراین مطالعه این موضوع ضرورت می‌یابد. تا با مشارکت دادن شهروندان ایلامی به هر نوعی در مدیریت شهری گامی در حل مشکلات این شهر برداشته شود.

۱-۴- پیشینه مطالعاتی موضوع

در رابطه با مشارکت شهروندان در مدیریت شهری و ابعاد و زوایای آن و اهمیتش در برنامه‌ریزی شهری و مدیریت عمران شهری، مقالات و نوشته‌ها و تحقیقات و کتب متفاوتی در سطح کشور توسط محققان زبده نگارش شده است و به همت متخصصان جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری و جامعه‌شناسی شهری کتاب‌ها، مقالاتی سالیان اخیر چاپ و نشر گردیده است. با این توضیحات در ادامه به تعدادی از پژوهش‌ها و مقالات که در این ارتباط کار شده پرداخته می‌شود.

سیف‌الدینی (1368) در مقاله‌ای به مشارکت مردمی و برنامه‌ریزی توسعه پرداخته و مشارکت مردمی را جز اصلی فرایند توسعه می‌داند در این مقاله که روش تحقیق آن به صورت توصیفی است ضمن برشمردن مفاهیم مشارکت و اهمیت و نقش مشارکت‌های مردمی در توسعه شهرداری، مشارکت را عامل اصلی برای توسعه شهر می‌داند.

— علوی تبار (1379) در مطالعه‌ای تحت عنوان "بررسی الگوی مشارکت در اداره امور شهرها" که توسط سازمان شهرداریهای کشور در 2 جلد منتشر شده است وی در این تحقیق به بررسی تاثیر

متغیرهای مستقل (آگاهی‌های اجتماعی و دسترسی به اطلاعات و سطح تحصیلات) با متغیر وابسته مشارکت افراد می‌پردازد.

– تقوایی (1388) در مقاله‌ای تحت عنوان "تحلیلی بر سنجش عوامل موثر بر مشارکت شهروندان در مدیریت شهری (مطالعه موردی منطقه در 4 تهریز)" پرداخته‌اند که روش کار را بر مبنای استفاده از روش‌های میدانی و پرسشنامه‌ای قرارداد است و در نهایت به پیامدهای مثبت مشارکت بیشتر شهروندان اشاره دارد که هر چه میزان رضایتمندی افراد از خدمات‌رسانی مدیران شهری بیشتر باشد به همان میزان تمایل به مشارکت در مدیریت شهری افزایش می‌یابد.

شهبایان (1387) در مقاله‌ای به "جایگاه مشارکت‌های مردمی در طرح‌های توسعه شهری به نقش مشارکت شهروندان در طرح‌های توسعه شهری" می‌پردازد که روش مطالعه آن توصیفی و تحلیلی می‌باشد و در این مورد به نقش اساسی شهروندان و مسئولیت‌پذیری آنان در برابر تصمیمات اتخاذ شده اشاره دارد.

حکمت‌نیا (1388) در تحقیقی با عنوان «تحلیل تاریخی از مشارکت شهروندان در اداره امور شهرهای ایران» پرداخته‌اند که در این باب ضمن شمردن اهمیت مشارکت شهروندان در بهبود کارایی مدیریت شهر، نحوه مشارکت مردم در اداره شهرها را در ادوار تاریخی حاکم بر ایران را بررسی کرده‌اند.

آندرسن و همکارانش (1993) در مقاله‌ای تحت عنوان "چرا مردم در کارهای داوطلبانه شرکت می‌کنند" به عوامل موثر مشارکت مردم در کارهای داوطلبانه از جمله به عوامل اجتماعی - فیزیکی و نوع نگرش افراد، چرخه حیاتی، پایگاه‌های اجتماعی و اقتصادی، صفات و خصوصیات شخصیتی و گنجایش‌های فردی اشاره دارد.

اما در خصوص پژوهش حاضر، امکان‌سنجی مشارکت شهروندان در مدیریت شهری ایلام تاکنون مطالعه‌ای صورت نپذیرفته است و این تحقیق در نوع خود و در ارتباط با شهر ایلام در شمار نخستین تحقیقات بشمار می‌آید.

۱-۵- فرضیات تحقیق

فرضیه اول: به نظر می‌رسد مدیریت شهری ایلام بستر لازم را برای مشارکت شهروندان فراهم ننموده است.

فرضیه دوم: به نظر می‌رسد شهروندان ایلامی از روحیه مشارکت پذیری در مدیریت شهری برخوردارند.

فرضیه سوم: به نظر می‌رسد هرچه میزان رضایتمندی شهروندان از خدمات رسانی مدیران شهری بیشتر باشد تمایل آنها به مشارکت بیشتر است.

۱-۶- قلمرو تحقیق

محدوده مورد مطالعه شهر ایلام به عنوان مرکز سیاسی و اداری استان ایلام می‌باشد را برگزیده ایم که اطلاعات و آمار بکار رفته در آن مربوط به سرشماری 1385 که آخرین سرشماری رسمی در کشور می‌باشد استفاده گردیده است و همچنین در برخی منابع از آخرین آمارهای تصحیح شده سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان در ارتباط با موضوع امکان سنجی مشارکت شهروندان در مدیریت شهری ایلام استفاده گردیده است

۱-۷- روش تحقیق

روش مورد نظر در این پژوهش توصیفی-کاربردی و مبتنی بر پیمایش است و توصیفی بدان جهت که به بررسی وضعیت متغیرهای دستکاری نشده می‌پردازد و از جنبه کاربردی به خاطر اینکه در کوتاه مدت انجام می‌شود و یافته‌های آن مورد استفاده نهادهای ذیربط می‌باشد و پیمایشی است چون متکی به ابزارهای پرسشنامه و گردآوری داده‌ها از نمونه آماری و تعمیم یافته‌ها به جامعه آماری است. هدف از تحقیقات پیمایشی شناخت صفات، ویژگی‌ها عقاید، نگرش‌ها، رفتارها و سایر مسائل افراد یک جامعه از طریق مراجعه به آنها است (حافظ نیا، 1386 ص 52)